

"ενημέρωση"
www.apo.gr

ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΤΥΠΟΥ * ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ
ΒΑΚΧΟΥ 30 Τ.Κ 54629 ΤΗΛ: 2310 539371,538633 e-mail: info@apo.gr

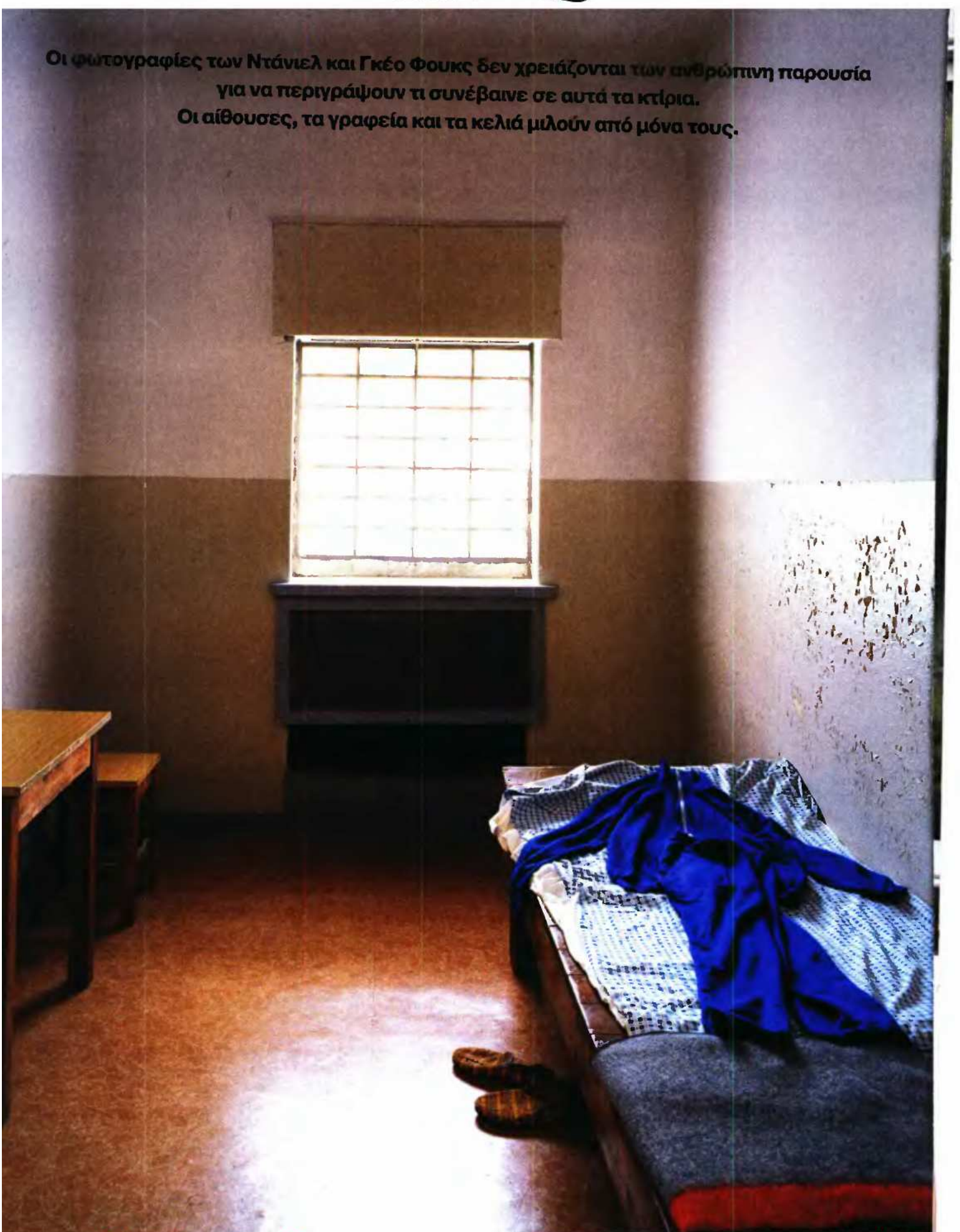
ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΖΙ

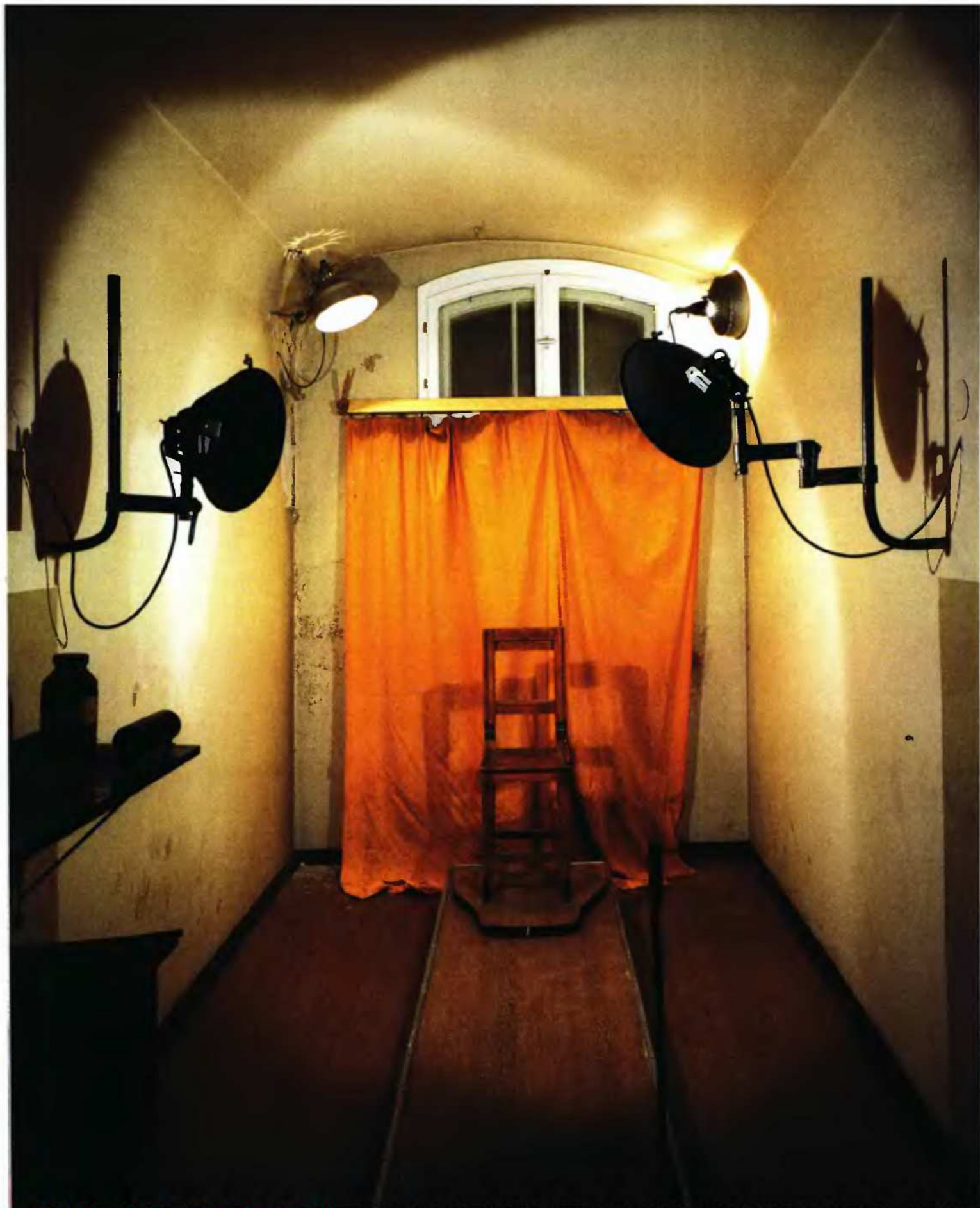
Το 2004, οι καλλιτέχνες Ντάνιελ και Γκέο Φουκς φωτογράρισαν τα άδυτα της διαβόητης ανατολικογερμανικής μυστικής υπηρεσίας. Τρία χρόνια μετά, οι αποκαλυπτικές εικόνες τους εκτίθενται στη Θεσσαλονίκη, μεταφέροντάς μας στους χώρους όπου οργιάζαν πράκτορες, ανακριτές και πληροφοριοδότες.

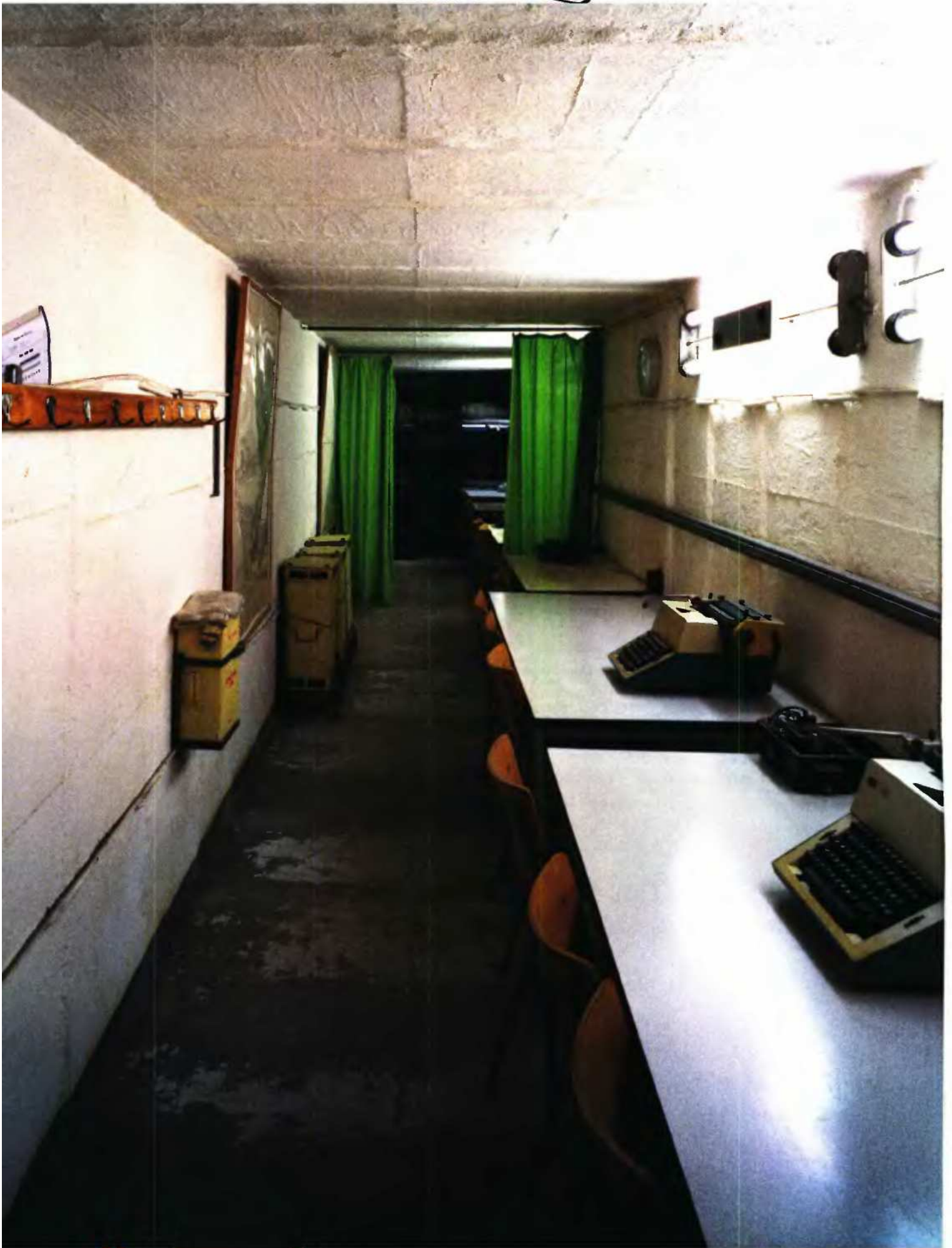
Εδώ «έκλεβαν» τις ζωές των άλλων

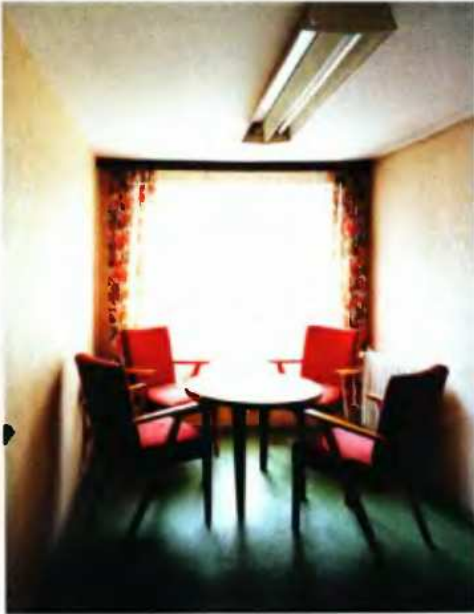
Του **Αρη Χατζηστεφάνου**
Φωτογραφίες **Daniel & Geo Fuchs**

Οι φωτογραφίες των Ντάνιελ και Γκέο Φουκς δεν χρειάζονται την ανθρώπινη παρουσία
για να περιγράψουν τι συνέβαινε σε αυτά τα κτίρια.
Οι αίθουσες, τα γραφεία και τα κελιά μιλούν από μόνα τους.

Οι φωτογράφοι και η έκθεση

Αναζητώντας κανείς ένα, εστω τηλεγραφικό, βιογραφικό σημείωμα για τους Ντάνιελ και Γκέο Φουκς, προσκρούει στο... απόλυτο τίποτα. Ακόμη και στο site τους, «αποκαλύπτουν» μονον τόπο και έτος γέννησης: «Ντάνιελ Φουκς, γεννημένος το 1966 στο Αλτσενσασ, Γκέο Φουκς, γεννημένη το 1969 στη Φρανκφούρτη». Στο κάτω κάτω, οποιο δικό τους στοιχείο πραγματικά αφορά και όλους εμάς, μας το λένε πολύ εύγλωττα μέσα από τις μοναδικής καθαρότητας και στόχευσης φωτογραφίες τους. Έχουν 35 «ατομικές» εκθέσεις στο παλμαρέ τους σε Γερμανία, Ελβετία, Βέλγιο, Γαλλία και Καναδά. Ως τις 30 Σεπτεμβρίου, στο πλαίσιο της 1ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Θεσσαλονίκη, θα εκτίθενται φωτογραφίες των Φουκς από τις συλλογές τους «Στάζι - τα μυστικά δωμάτια» και «Γίγαντες-παιχνίδια».

Οstalgie. Η λέξη που χρησιμοποιούν τα τελευταία χρόνια οι κάτοικοι της πρώην Ανατολικής Γερμανίας για να περιγράψουν τα συναισθήματά τους για το «παλαιό καθεστώς». Δεν είναι νοσταλγία. Δεν είναι, όμως, ούτε ένας απλός εφιόλης από το παρελθόν. Παίζοντας με τις λέξεις ost (ανατολικός) και nostalgia δημιουργήσαν μια νέα λέξη την οποία αδυνατούν και οι ίδιοι να περιγράψουν. «Η Ostalgie», έλεγε πριν από μερικά χρόνια η Ανατολικογερμανίδα ακαδημαϊκός Μπριγκίτε Ράουσενπαχ, «είναι μια θολή μελαγχολία». Για το κακό που έφυγε και το όραμα που δεν πραγματοποιήθηκε. Και αυτό το συναίσθημα δεν είναι πουθενά ισχυρότερο για τους Ανατολικογερμανούς από το πρώην αρχηγείο της Στάζι - της διαβόητης

κριτικά γραφεία. Αρκετά από τα κτίρια της Στάζι θυμίζουν μικρές πόλεις, καθώς στους διαδρόμους λειτουργούσαν ακόμη και φανάρια που ρύθμιζαν την κυκλοφορία πρακτόρων και κρατουμένων ώστε να μη συναντάει ο ένας τον άλλον.

Οι φωτογραφίες των Ντάνιελ και Γκέο Φουκς δεν χρειάζονται των ανθρώπινη παρουσία (όπως συμβαίνει με τις εικόνες από το Γκουαντάναμο ή το Αμπό Γκράιμπ) για να περιγράψουν τι συνέβαινε σε αυτά τα κτίρια. Οι αίθουσες, τα γραφεία και τα κελιά μιλούν από μόνα τους.

Η επιστροφή στο «ανέπαφο» παρελθόν της Στάζι δεν ήταν εύκολη υπόθεση για τους δύο φωτογράφους. Όπως δεν είναι και για τα εκατομμύρια Ανατολικογερμανών που τώρα μισρούν να εποκεφθούν αυτούς τους χώρους σαν μουσεία. Γιατί η Στάζι δεν ήταν απλώς μια υπηρεσία πληροφοριών ενός

πολίτες που είδαν τους φακέλους τους μετά το 1989 συνειδητοποιήσαν με φρίκη ότι τους παρακολουθούσαν άνθρωποι με τους οποίους έτρωγαν καθημερινά στο ίδιο τραπέζι, ψώνιζαν στο ίδιο μπακάλικο ή κάθονταν μαζί στις συναυλίες κλασικής μουσικής. Η διείσδυση της υπηρεσίας στην κοινωνία ήταν τέτοια, ώστε συχνά εξαφανίζονταν τα όρια ανάμεσα στον θύτη και το θύμα, τον παρακολουθούμενο και τον πληροφοριοδότη, τον ανακριτή και τον ανακρινόμενο. Το σύστημα κατέληξε να στηρίζεται όχι τόσο στην αξιοποίηση των πληροφοριών που συλλέγονταν (συνήα αιτιό ήταν αδύνατο λόγω του τεράστιου όγκου πληροφοριών) αλλά στον διαρκή φόβο υποτροπικούσε στους πολίτες. Και μόνο το άκουσμα της λέξης Στάζι προκαλούσε τρόμο εντός κι εκτός των γερμανικών συνόρων και δεν είναι λίγοι αυτοί που έσπευσαν να τις

Το «φιλέτο» του αρχείου της Στάζι, οι φάκελοι που περιείχαν πληροφορίες για τη δράση πρακτόρων στο εξωτερικό, μεταφέρθηκε... στις ΗΠΑ, τις πρώτες ημέρες μετά την πτώση του Τείχους, καθώς η Ανατολική Γερμανία βρισκόταν ουσιαστικά ακυβέρνητη.

μυστικής υπηρεσίας της Λ.Δ. Γερμανίας.

Πριν από μερικά χρόνια οι καλλιτέχνες Ντάνιελ και Γκέο Φουκς φωτογράφησαν για λογαριασμό του γερμανικού ιδρύματος Starke τα κτίρια όπου στεγάζονταν τα γραφεία, τα κελιά και οι θάλαμοι ανακρίσεων της Στάζι. Το θέαμα που αντίκρισαν προκαλούσε σοκαλλά και δέος. Αρκετά από τα δωμάτια είχαν μείνει ανέπαφα από το 1989, όταν τα στελέχη της υπηρεσίας εγκατέλειψαν πανικόβλητα τις θέσεις τους για να γλιτώσουν το λιντσάρισμα του πλήθους. Ασπρωτα κρεβάτια στα κρατητήρια. Εκτυπωτικές λάμπες «κοπούσαν» ακόμη τις καρέκλες όπου κάποτε κάθονταν οι πιθανοί εχθροί του καθεστώτος. Ήταν οι ίδιες καρέκλες στις οποίες οι ανακριτές τοποθετούσαν βαμβακερά υφάσματα για να μετρούν την επιδρωση του υπίπτου. Τα υφάσματα στη συνέχεια αρχειοθετούνταν μαζί με τα πρακτικά της ανάκρισης ως ενοχοποιητικό στοιχείο.

Αθικτα στη θέση τους ήταν και τα σύμβολα του λεγόμενου κομμουνιστικού καθεστώτος - οι κόκκινες σημαίες και τα πορτρέτα των γενικών γραμματέων του κόμματος. Οι καταθλιπτικές ταπεσαρίες στα γραφεία των στελεχών δημιουργούσαν μια αντίθεση με τους ανατριχιαστικά μονότονους διαδρόμους στις φυλακές και στα ανα-

σκοτεινού καθεστώτος. Ήταν τμήμα μιας ένοχης καθημερινότητας για εκατοντάδες χιλιάδες Ανατολικογερμανούς.

Οι ζωές των άλλων

Το περίφημο Ministerium für Staatssicherheit (Υπουργείο Κρατικής Ασφάλειας), που έμεινε γνωστό ως Στάζι, ιδρύθηκε στις 8 Φεβρουαρίου του 1950. Ήταν η εποχή που οι μεγάλες δυνάμεις οικοδομούσαν δίκτυα πρακτόρων σε ολόκληρο τον πλανήτη. Και η Ανατολική Γερμανία θα αποτελούσε προκεχωρημένο φυλάκιο στη μάχη της κατασκοπείας. Η αμερικανική CIA λειτουργούσε ήδη από το 1947, όπως και η σοβιετική ΜGB (προκάτοχος της ΚΓΒ) η οποία αποτέλεσε και πρότυπο για την ανατολικογερμανική κατασκοπεία. Μέσα σε λίγα χρόνια, η Στάζι είχε μετατραπεί σε ένα γιγαντιαίο, απρόσωπο μηχανισμό ικανό να παρέμβει σε κάθε δραστηριότητα των πολιτών της Λ.Δ. Γερμανίας. Μέχρι το 1989 απασχολούσε τουλάχιστον 91.000 υπαλλήλους, ενώ πιστεύεται ότι χρησιμοποιούσε και περίπου 300.000 ανεπίσημους πληροφοριοδότες. Σχεδόν ένας στους 50 κατοίκους της χώρας συνεργαζόταν σε σταθερή βάση με την υπηρεσία προσφέροντας πληροφορίες για γείτονες, φίλους ή ακόμη και συγγενείς. Εκατοντάδες

εππρήψουν ευθύνες για όλα τα δεινά της ανθρωπότητας. Η Στάζι εμφανιζόταν ως υποστηρικτής σχεδόν όλων των τρομοκρατικών οργανώσεων του πλανήτη. Όταν στα κρατητήρια της υπηρεσίας βρέθηκαν μερικοί αξονικοί τομογράφοι, ορισμένοι έσπευσαν να καταγγείλουν ότι η Στάζι εξέθετε τους κρατούμενους σε υψηλά επίπεδα ακτινοβολίας για να τους προκαλέσει καρκίνο - καταγγελία που δεν επιβεβαιώθηκε ποτέ.

Η Στάζι δεν είχε φυσικά κανένα λόγο να διαψεύδει τέτοιου είδους οενάρια. Ένα καθεστώς που καταφεύγει στο φόβο για να ελέγχει τους πολίτες του θέλει να παρουσιάζεται ως ικανό για τα πάντα. Ακόμη και αν δεν είναι σε θέση να διαχειριστεί ούτε τις απλούστερες υποθέσεις.

Το αρχείο της Στάζι

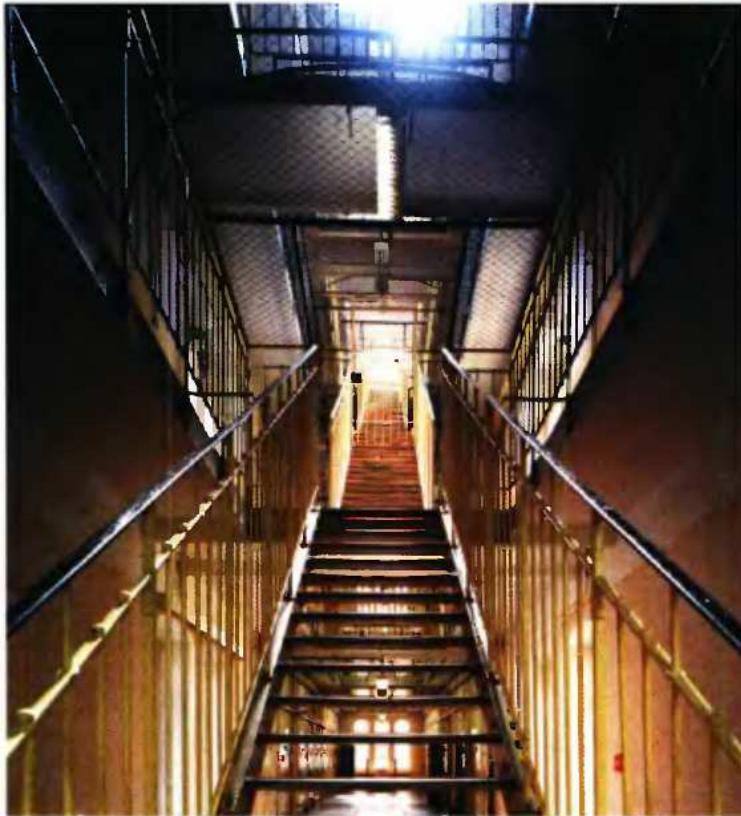
Θεωρητικά ο εγκέφαλος αυτού του τερατώδους μηχανισμού βρισκόταν στα περίφημα αρχεία της υπηρεσίας. Κυβερνήσεις και δικαστικές αρχές από τα Βαλκάνια μέχρι τη Νότια Αμερική πίστευαν ότι ανάμεσα στους χιλιάδες τόνους εγγράφων βρισκόταν οι απαντήσεις σε όλα τους τα προβλήματα - από τη δράση τρομοκρατικών οργανώσεων μέχρι λαθρεμπορών ναρκωτικών. Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων όμως ο θησαυρός αποδείχθηκε αν-

"ενημέρωση"
www.apo.gr

ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΤΥΠΟΥ * ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ
ΒΑΚΧΟΥ 30 Τ.Κ 54629 ΤΗΛ: 2310 539371,538633 e-mail: info@apo.gr

Πράκτορες εκτός των τειχών

Δυτικό Βερολίνο. Μεσάνυχτα της προς 7η Μαΐου 1974. Ηθικά και σωματικά καταρρακωμένος, ο καγκελάριος της Δυτικής Γερμανίας Βίλι Μπραντ ανακοινώνει την παραίτησή του. Απία, η αποκάλυψη ότι ο στενότερος συνεργάτης του στην Καγκελαρία, ο Γκίντερ Γκινόμ, ήταν πράκτορας της Στάζι από το 1957, οπότε εισήλθε στη Δυτική Γερμανία. Ο Γκινόμ κατόφερε να αναρριχηθεί στα ηγετικά κλιμάκια του Σοσιαδημοκρατικού Κόμματος και από εκεί στην Καγκελαρία. Έτσι, ήταν σε θέση να διαβαζει ακόμη και απόρρητα έγγραφα για την ανάπτυξη των νατοϊκών δυνάμεων στην Ευρώπη. Η υπόθεση οπιστόλεσε ταπεινωτικό πλήγμα όχι μόνο για τον Βίλι Μπραντ, αλλά και για το σύνολο των δυτικών μυστικών υπηρεσιών που επέτρεψαν σε έναν Ανατολικό πράκτορα να εισέλθει στην Καγκελαρία. Ούτε η Στάζι, όμως, έχει λόγους να πανηγυρίζει. «Δεν έπρεπε ποτέ να αφήσω έναν πράκτορά μας να φτάσει σε τόσο προβληματική θέση», δηλώνει αρκετά χρόνια αργότερα ο τότε διευθυντής της υπηρεσίας Μάρκουσ Γουλφ.

Ερμος Ατακάμα, Χιλή. Ιανουάριος 1974. Ένα κινηματογραφικό συνεργείο στέκεται έξω από την πύλη στρατοπέδου συγκέντρωσης όπου κρατούνται και βασανίζονται αντιφρονούντες του καθεστώτος. Ο επικεφαλής δείχνει στον φρουρό επιστολή από το γραφείο του Πινοσέτ με την οποία ο δικτάτορας δίνει την άδεια στο συνεργείο να κινηματογραφήσει το εσωτερικό του στρα-

τοπέδου. Ο ίδιος ο Πινοσέτ, μάλιστα, είχε παραχωρήσει συνεντευξη στο συνεργείο πιστεύοντας ότι έτσι θα προσεγγίσει τα δυτικά μέσα ενημέρωσης. Δεν γνώριζε βέβαια ότι οι άνθρωποι που στέκονται απέναντί του και τον ακουγαν να φλυαρεί περί της «κομμουνιστικής απειλής» ήταν άνθρωποι της Στάζι. Αποστολή τους ήταν να αποκαλύψουν τα εγκλήματα της χιλιανής δικτατορίας. Αρκετοί ακόμη άνθρωποι των ανατολικο-γερμανικών μυστικών υπηρεσιών δραστηριοποιούνται εκείνη την εποχή στη Χιλή προκειμένου να διασώσουν αριστερούς πολιτικούς κρατούμενους και να τους φυγαδεύσουν στην Ευρώπη.

Βερολίνο. Δεκαετία του '90. Ο Μάρκουσ Γουλφ -ο κατάσκοπος χωρίς πρόσωπο όπως τον αποκαλούσαν οι μυστικές υπηρεσίες της Δύσης- κρατούσε στα χέρια του φωτογραφίες από γαμήλιες τελετές. «Κάψαμε πολλές καρδιές, αλλά δημιουργήσαμε και πολλούς ευτυχισμένους γάμους», έλεγε γελώντας στους δημοσιογράφους που του έπαιρναν συνεντευξη. Αναφερόταν στους «Ρομέο», τους εμφανίσιμους πράκτορες της Στάζι που αναλάμβαναν να προσεγγίσουν γυναίκες που εργαζόνταν ως γραμματείς σε σημαντικές προσωπικότητες του Δυτικού Βερολίνου. Ως διευθυντής της Στάζι ο Γουλφ μετέτρεψε σε τέχνη αυτό που ο ίδιος αποκαλούσε «εκμετάλλευση των ανθρώπινων αδυναμιών». Πέθανε στις 9 Νοεμβρίου του 2006, την ημερτής επετείου για την πτώση του Τείχους.

θρακας. Τα αρχεία αποτελούνταν σε μεγάλο βαθμό από αποκόμματα εφημερίδων, τηλεγραφήματα ειδησεογραφικών πρακτορείων, ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες και φήμες.

Ούτως ή άλλως, το «φιλέτο» του αρχείου της Στάζι, οι φάκελοι που περιείχαν πληροφορίες για τη δράση πρακτόρων στο εξωτερικό, βρίσκεται εδώ και χρόνια... στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού. Τις πρώτες ημέρες μετά την τπώση του Τείχους, καθώς η Ανατολική Γερμανία βρισκόταν ουσιαστικά ακυβέρνητη, πράκτορες της CIA κατάφεραν να αποκτήσουν, υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες, τους περίφημους φακέλους Rosewood. Πρόκειται για το σημαντικότερο ίσως τμήμα του αρχείου της ΗΒΑ, δηλαδή του τμήματος διεθνούς κατασκοπείας της Στάζι, στο οποίο καταγράφονταν όλοι οι Ανατολικογερμανοί πράκτορες και οι συνεργάτες τους στο εξωτερικό. Σύμφωνα με εκδοχή που παρουσίασε το περιοδικό «Σπίγκελ», ένας πράκτορας της ΚGB παρέδωσε τα μικροφίλμ των αρχείων στην αμερικανική υπηρεσία πληροφοριών το 1992.

Η CIA είχε ήδη συγκεντρώσει στο αρχείο της στο Λάνγκλεϊ των ΗΠΑ τεράστιο όγκο εγγράφων από το αρχείο της Στάζι, το οποίο όμως προσέφερε ελάχιστες σημαντικές πληροφορίες. Αντίθετα, τα μικροφίλμ της ΗΒΑ αποτελούσαν το «άγιο δισκοπίτηρο» της ψυχροπολεμικής κατασκοπείας, καθώς θα μπορούσαν να αποκαλύψουν την ταυτότητα χιλιάδων πρακτόρων της Στάζι που δρούσαν σε χώρες της Δύσης. Σύμφωνα μάλιστα με το «Σπίγκελ», η CIA δημιούργησε ειδικό τμήμα αναλυτών, αλλά και ειδικό λογισμικό ηλεκτρονικών υπολογιστών για να καταγράψει τα δεκάδες χιλιάδες ονόματα που περιλαμβάνονταν στα αρχεία. Υστερα από συνεχείς εκκλήσεις της ενωμένης πλέον Γερμανίας, η CIA συμφώνησε να επιστρέψει τους φακέλους και τα μικροφίλμ. Παραμένει όμως άγνωστο εάν έφτασε στη Γερμανία το σύνολο του υλικού. Ούτως ή άλλως, οι γερμανικές αρχές αποφάσισαν να καθυστερήσουν για άλλα πέντε χρόνια το άνοιγμα φακέλων που περιέχουν πληροφορίες για πρόσωπα που δραστηριοποιούνται ακόμη στο χώρο της πολιτικής, του αθλητισμού, των τεχνών κ.ο.κ. Το μυστήριο θα συνεχίσει να περιβάλλει μια υπηρεσία που άλλοτε παρουσιαζόταν σαν πανόπτης θεός και άλλοτε σαν τέρας με οεμπτώματα υδροκεφαλισμού. ■